

A SZENTLÉLEK LÉNYE

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.1. 2019.06.20.)

A teológiában a Szentlélekről szóló tanítás az ún. pneumatológia. A bibliai istenképben és a keresztény hitvallásokban ugyanis az Atya és a Fiú mellett egy harmadik alak is szerepel, a Szentlélek. A Lélek ki- és mivoltának kérdése azonban minden hívő nemzedékben kivált némi bizonytalanságot. Ennek egyik oka maga a bibliai istenkép: ember biztosan egyszerűbbet talált volna ki, és emberek a mai napig igyekeznek is leegyszerűsíteni. Ebből fakadnak a félreértések és tévtanok, amik a bibliai logikán és adatokon túllépnek. Tanulmányunk a Lélekkel kapcsolatos fogalmakat, képeket, az Atyával és Fiúval való kapcsolatát és a félreértéseket tekinti át.

1. A lényét jelölő fogalmak

A keresztény Szentíráson belül a Szent Lélek vagy összevont alakjában Szentlélek

- az Ószövetségben csak egyszer fordul elő (Zsolt 51:13 *rúach kódes*), többnyire úgy szerepel, mint „Isten Lelke” [*rúach elohim*] „az ÚR Lelke” [*rúach JHVH*] vagy röviden „a Lélek” [*rúach*]
- az Újszövetségben azonban „a Lélek” [*to pneuma*] mellett a „Szent Lélek” [*pneuma hagion*] is gyakori kifejezés (pl. Lk 1:15.35.41.67, 2:25-26 stb.).

2. A munkálkodását leíró képek

Isten Lelkének láthatatlan *munkálkodását* több bibliai metafora is leírja:

- mint tulajdonosi „zálog” vagy „garancia” [*arrabón*] (2Kor 1:22, 5:5) a Lélek a hívőt „lepecsételi” [*szfragidzó*] az üdvösségre (Ef 1:13, 4:30)
- mint „olaj” [héb. *semen* / gör. *elaion*] és „kenet” [gör. *khriszma*] a Lélek felhatalmaz, ui. az ókori Közel-Keleten a papok, királyok, próféták fejére olajat öntöttek a beiktatáskor (2Móz 29:7, 1Sám 16:13, Ézs 61:1; ApCsel 10:38 vö. 2Kor 1:21, 1Jn 2:27); [héb. *másach* / gör. *khrió* = megkenni – héb. *másíach* / gör. *khrisztosz* = felkent ~ felhatalmazott – Messiás / Krisztus]
- mint „víz” [héb. *majim* / gör. *hüdor*] a Lélek lelki szomjat olt (Jn 7:37-39), illetve újjászüli (Jn 3:5) és megújító „fürdő” (Tit 3:15 [*lutron*]), Isten „kiönt” a népére (Ézs 32:15, 44:3, Jóel 3:1 ~ ApCsel 2:16-18)
- mint „tűz” [héb. *'és* / gör. *pür*] a Lélek erkölcsileg ítélve tisztít (Mt 3:11, Lk 3:16, ApCsel 2:3), illetve karizmák révén munkálkodik (1Thessz 5:19 *to pneuma mé szbennüte* = „a Lelket ne oltsátok ki”)
- mint „szél” [héb. *rúach* / gör. *pnoé*] a munkálkodó, újjászüli Lélek [*pneuma*] ugyan nem látható, de a hatása érezhető (Jn 3:8, ApCsel 2:2)
- Jézusra a bemerítkezése után „mint galamb” [*hószei perisztera*] szállt le (Mt 3:16, Lk 3:22, Jn 1:32).

3. A személy voltát bizonyító tulajdonságok

A Lélek minden olyan tulajdonsággal rendelkezik, amely alapján felismerhetjük, hogy nem csupán erő, hanem *személy*, aki tőlünk is *személyes viszonyulást* követel:

- neki magának is *van ereje* (Lk 4:14, Róm 15:13,19, 1Kor 2:4), és erejével embert be tud tölteni (Mik 3:8 vö. ApCsel 1:8), fel tud ruházni (Lk 24:49)
- *van értelme* (Ézs 11:2), például beszél (ApCsel 8:29, 10:19, 13:2, 1Tim 4:1, Zsid 3:7, Jel 2:7, 22:17), kinyilatkoztat és ihlet (Zak 7:12, Mt 22:43, Lk 2:26, Ef 1:17, 3:5, 1Kor 2:10, 1Tim 4:1, 2Pt 1:20-21, Jel 14:13), prófétálásra indít (4Móz 11:25, Ézs 61:1-2, Ez 8:3, 1Pt 1:11, 2Pt 1:21; Jn 16:13, ApCsel 11:28), prédikálásra indít (ApCsel 8:29, 1Pt 1:12), tanúságot tesz (Jn 15:26, ApCsel 5:32, 1Jn 5:6-9, Mk 13:11, Róm 8:16), megtanít az igazságra (1Jn 2:27, 1Kor 2:13, Zsid 9:8) és emlékeztet is rá (Jn 14:26), az eljövendő dolgokat jelenti ki (Jn 16:13), Isten mélységeit vizsgálja (1Kor 2:10), mérlegel és dönt (ApCsel 15:28), bizonyítva meggyőz (1Thessz 1:5, 1Kor 2:4, Zsid 2:4) és leleplez (Jn 16:8), a hívőkért esedezik, közbenjár (Róm 8:26)
- *van akarata* (1Kor 12:11), az akaratát pedig közölni és érvényesíteni is tudja: például szolgálatra elhív és kiküld (ApCsel 13:2,4, 20:28), karizmákat osztogat (1Kor 12:11), erőt ad (Lk 4:14, Lk 24:49, Róm 15:19), reménységet ad (Róm 15:13), segít (ApCsel 9:31), felbátorít (Mik 3:8, ApCsel 4:31), kényszerít (ApCsel 20:22), vezet (Mt 4:1, ApCsel 8:29, 10:19-20, 16:6).
- *vannak érzései*: például meg lehet szomorítani (Ézs 63:10, Ef 4:30), de van szeretete is (Róm 15:30), illetve az emberekből érzéseket vált ki: pl. örömet (1Thessz 1:6) vagy haragot (ApCsel 13:9-10), illetve szeretetre indítja őket (Kol 1:8)
- *erkölcsi lény*, aki az emberek erkölcsére hatni akar és tud: például a világot a bűnről győzi meg (Jn 16:8-9), az embert a való igazságra tanítja (Jn 16:13, 1Jn 2:27), megszenteli (Róm 15:16, 1Kor 6:11, 1Pt 1:2), a jellemét formálja (Gal 5:22-25), megszabadítja a bűn és a halál törvényszerűségéből (Róm 8:2), lelkileg újjászüli és megújítja (Jn 3:5-8, Tit 3:5), Isten akarata szerint jár érte közben (Róm 8:26-27) stb.
- *személyes viszonyulást követel*: Jézus helyett ő *a másik* Pártfogó, Vigasztaló vagy Segítő (Jn 14:16), akit Jézus szerint meg lehet *ismerni* (Jn 14:17 vö. Ézs 11:2); az ember vagy engedelmeskedik neki (ApCsel 10:19-21 stb.), és az akarata szerint él (Gal 5:16,18,25), vagy ellenáll neki (ApCsel 6:9-10, 7:51), káromolja (Mt 12:31-32), kigúnyolja (Zsid 10:29), hazudik neki (ApCsel 5:3), kísérti (5:9), illetve kioltja karizmák általi munkálkodását (1Thessz 5:19).

4. Az Atyával és a Fiúval való kapcsolata

A háromságban *egyetlen* Istent vall, aki öröktől fogva *három* személyben létezik. A személyek *egyszerre* összemoshatatlanok és szétválaszthatatlanok. (Mivel erre a teremtett világban nincs példa, számunkra elképzelhetetlen, ábrázolhatatlan.)

A bibliai istenkép belső logikája egyszerű. Vannak olyan tulajdonságok és tevékenységek, amelyek a Biblia szerint *csak Isten jellemzik*, és amelyek a Biblia szerint *csak Isten tehet*. Ugyanakkor az Atyára, a Fiúra és a *Szentlélekre is igaz*, hogy olyan, amilyen csak Isten lehet, és olyasmint tesz, amit csak Isten tehet. Ezért a Szentlélek egyfelől nem lehet teremtmény, másfelől egy az Atyával és a Fiúval:

- a Szentlélek az *Isten Lelke* (1Móz 1:2, Róm 8:9, 1Kor 2:4, 1Jn 4:2), az *Úr Lelke* (Bír 14:6, Lk 4:18, ApCsel 5:9, 8:39), illetve *Isten Fiának* a Lelke (Gal 4:6), *Krisztus Lelke* (Róm 8:14-15), *Jézus Lelke* (ApCsel 16:7), *Jézus Krisztus Lelke* (Fil 1:19) és az *Úr* [ti. Krisztus] Lelke (2Kor 3:17-18).

Tehát *mi* a Szentlélek? Isten és – amint a 3. pontban láttuk – személy.

Ki a Szentlélek? Az Istenség (*JHVH Elohim*) lényén belül – az Atya és a Fiú mellett – ő a harmadik személy:

- gyakran *együtt*, mégis *külön* személyként vannak említve, és külön is cselekednek (Mt 3:16-17, 28:19, Jn 14:11,16-17,26, 15:26, 16:13-15, 1Kor 12:4-6, 2Kor 13:13, 1Pt 1:2,12, Ef 1:3-14, 4:4-6, Tit 3:4-6),
- *egymásról* külön személyként beszélnek (Jn 14:16-17, 15:26, 16:13-14, Jel 14:13)
- *egymással* is kommunikálnak (Jn 16:14-15, Róm 8:26-27, Jel 22:16-17).

Imában alapvetően az Atyát szólítjuk meg, a Fiú nevében, a Lélek által. Mivel a Fiú is isteni személy, a Fiú is megszólítható (ApCsel 7:59), tőle is lehet kérni (Jn 14:14). Mivel a Szentlélek is isteni személy, nem lehet hiba vagy bűn imában megszólítani, bár a Szentlélekhez szóló imádságra nincs bibliai példa. Ez azonban érthető, mert

- a hívők éppen lélekben / Lélek által [*en pneumatī*] imádják Istent (Jn 4:24)
- a hívők éppen a Lélek által [*en pneumatī*] imádkoznak (Ef 6:18, Júd 20),
- a Lélek pedig eleve a Fiút dicsőíti (Jn 16:14-15, 1Kor 12:3).

A Szentlélek kezdettől fogva „a háttérben” működik: emberi lelkekben küzd a bűn ellen (Gal 5:16-25), a szentírókat ihleti (2Tim 3:16-17, 2Pt 1:20-21), de nem önmagára irányítja a figyelmet. (Hasonlással élve: azért nincs rajta sok bibliai képen, mert *ő készítette* a képeket; az írók azért nem őt nézték, mert *általa* láttak.)

Az egyház kezdettől fogva az Atyával és a Fiúval *együtt* imádja a Szentlelket. A 381-es konstantinápolyi egyetemes zsinat hitvallása – kortárs eretnekségekre, így az arianizmusra, modalizmusra és makedonianizmusra reagálva – így fogalmazott:

És (hiszünk) a Szentlélekben, Urunkban és életünkben, aki az Atyától származik, akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával.

5. Félreértések, szélsőségek, hamis tanok

Az alábbiakban az ókortól napjainkig megfogalmazott egyéni félreértéseket és elterjedt hamis tanokat vesszük sorra, amelyek mind bibliai adatokat hagynak figyelmen kívül.

- Tagadják, hogy a Lélek *személy*, mert szerintük
 - csak „Isten jelenléte” (sok tájékozatlan keresztény)
 - vagy csak „Isten ereje” (4. sz-i arianizmus; ma unitáriusok, Jehova tanúi, krisztadelfiánusok; sok tájékozatlan keresztény).
- Tagadják, hogy a Lélek az *Isten lényén belül külön személy*, mert szerintük
 - csak „Isten harmadik megjelenési formája” (3-4. sz-i modalizmus vagy szabellianizmus; ma egyesült pünkösdisták, branhamisták; sok tájékozatlan keresztény)
 - vagy csak „Isten saját lelke, bensője” (korai mormon vallás, egyes adventisták, unitáriusok)
 - vagy csak a „harmadik isten” (triteizmus; mai mormon vallás)
 - vagy csak „a női aspektus” Isten lényén belül (ma koreai egyesítő egyház, egyes ezoterikusok, egyes feminista teológák).
- Tagadják, hogy a Lélek *Isten*, mert szerintük
 - csak „angyali lény” (4. sz-i makedonianizmus, ma egyes ezoterikusok)

5.1. Isten jelenléte?

Azt mondhatjuk, hogy a Szentlélek által *érezkeljük* Isten jelenlétét, vagy hogy a Szentlélek által *Isten* jelenlétét érzékeljük, de

- ez nem jelenti azt, hogy *maga a Szentlélek* csupán Istennek a számunkra is érzékelhető formája vagy érzete lenne,
- mert a Szentlélek az Atya és a Fiú *mellett* harmadik személyként vagy alanyként is létezik és munkálkodik (ld. 4. pont).

5.2. Isten ereje?

Mondhatjuk, hogy Istennek *van ereje*, vagy hogy a Szentléleknek *van ereje*, vagy hogy a Szentlélek által *isteni erő* működik közöttünk, de azt nem, hogy *maga a Szentlélek* pusztán isteni erő lenne.

A Szentlélek *hatását* leíró bibliai szövegek egy részében a Lélek valóban éltető, gyógyító és felhatalmazó isteni erőként jelenik meg:

- a Lélek „az erő Lelke” (Ézs 11:2, 2Tim 1:7), Isten éltető „leheleteként” az életerő minden emberben (1Móz 6:3, Jób 33:4) és élőlényben (Zsolt 104:30), illetve Krisztus is a feltámadása után „belelehelte” a Szentlelket a tanítványaiba, hogy újjászülessenek (Jn 20:22)

- a Lélek Jézus szolgálata során csodatévő erőként (Mt 13:54), „kiáradó” gyógyító erőként (Lk 6:19) jelent meg; Jézus a Lélekről, mint vehető „erőről” (ApCsel 1:8), „mennyei erővel” való felruháztatásról is beszélt (Lk 24:49).

Ennek azonban nem mond ellent az, hogy a Szentlélek személy, ld. 4. pont. A Szentírás ugyanis *az Atyára és a Fiúra is* utal első látásra személytelennek tűnő kifejezésekkel, mégsem gondoljuk, hogy az Atya és a Fiú csak „valami”:

- Isten lángoló csipkebokorban jelenik meg (2Móz 3:2-4), illetve „emésztő tűz”, ami *féltő szeretetét* (5Móz 4:24) és *pusztító hatalmát* illeti (5Móz 9:3, Zsid 12:29), de ettől még nem csupán plazma; Isten *etikai értelemben* „világosság” (1Jn 1:5), Krisztus is „megvilágít” mindenkit, hiszen ő „a világ világossága” (Jn 8:12), de ettől még nem csupán foton; Jézus egyszer úgy utalt az Atyára, hogy „a Hatalom” mellett fog ülni (Mt 26:64, Mk 14:62 [*dünamisz*] vö. Lk 22:69), de ettől még az Atya nem kozmikus dinamó
- a héberben a „személy” elvont fogalmát a „név” [*sém*] pótolja, tehát nem Isten „nevét” (az őt jelölő hangsort) dicsőítjük, hanem *Őt magát, azért, amilyen*; amikor valljuk, hogy „nincs más név”, amely által üdvözülhetnénk, akkor sem a „JÉZUS” hangsorban vagy jelszóban bízunk, hanem magában Jézusban, mert *nincs senki más*, aki által üdvözülhetnénk.

A Lélekről szóló képi megfogalmazások tehát nem azt sugallják, hogy a Lélek kevesebb, mint személyes, hanem azt, hogy *több, mint személyes*, hiszen Isten a lénye, a munkálkodási lehetőségei és különféle hatása meghaladja a mi emberi léptékű „személy” fogalmunkat. (Csak azért használjuk, mert nincs rá jobb.)

Végül, a Szentlélekre utaló görög kifejezések nyelvtani neme is világos: bár a *to pneuma* semleges nemű szó, amikor a mondatban alanyként szerepel, a szöveg a hímnemű *ekeinosz* és *ho* névmást („ő”) használja, ami a görögben mindig *személyre* utal (Jn 14:17, 15:26, 16:14 stb.).

5.3. Isten harmadik megjelenési formája?

Hivatkozás: Isten szent és lélek (Jn 4:24) és csak egy Szentlélek van (1Kor 12:11, Ef 4:4), tehát Szentlélek egyszerűen maga az Úr (2Kor 3:17). Isten csak egy személy, az Atya és a testet öltött Fiú alakja után a „Szentlélek” is csak Isten egyik megjelenési módja, nem egy harmadik személy.

Ez az ún. modalizmus, a háromságtani eretnekségek egyik legrégebbi típusa. Látzólagos előnye az egyszerűsége (egy Isten, egy személy, több megjelenési mód), de az egyszerűség oltárán feláldozza azokat a bibliai kijelentéseket, amelyek az Atya, a Fiú és a Szentlélek közötti személyes kapcsolatot világosan tanítják. Ami a hivatkozott bibliai kijelentéseket illeti, szöveggörnyezetük figyelembevételével segít az értelmezésükben.

- „Az Isten lélek” (Jn 4:24) kijelentés nem azonosítja Istent a Lélekkel. Jézus (a Fiú) és a samáriai nő beszélgetése arról szólt, hogy *hol* kell Istent imádni: Jeruzsálemben, a Garizim hegyen vagy lélekben? A görög *pneuma ho theosz*

(kb. „lélek/szellem az Isten”) kijelentés arra a kérdésre válaszol, hogy *mi* az Isten? És Jézus szerint *lélek, azaz szellemi lény*, akinek sem lénye, sem imádata nem függ egy bizonyos helytől (ld. Jn 4:19-23).

- „Az Úr pedig a Lélek” (2Kor 3:17 [*ho de kúriosz to pneuma esztin*]) kijelentés sem azonosítja az Istent a Lélekkel. Pál gondolatmenetében „az Úr” itt nem általában Istenre, hanem konkrétan *Krisztusra* utal, akiben a lepel eltűnik, amikor hozzá megtérnek (3:14-16), és a benne hívők az ő dicsőségét szemlélve az ő képére formálódnak át *az ő Lelke* által (3:18).
- Az „egy a Lélek” (Ef 4:4 [*hen pneuma*]) kijelentés nem azt állítja, hogy csak egy Lélek vagy egyetlen isteni személy létezik. A teljes mondat: „Egy a test, egy a Lélek, aminthogy egy reménységre kaptatok elhívást” azt jelenti, hogy csak egy Test van, egy Lélek, egy reménység, tehát a hívők *egy, azaz közös* spirituális alapon állnak. Az „egy és ugyanaz a Lélek” (1Kor 12:11) kifejezés is a szövegkörnyezet alapján (12:1-10) csupán azt állítja: a karizmák között „ugyanaz” [*...kai to auto...*] a Lélek áll, *nem több* szellemi lény, amint az a görög vallási háttérből jövők számára logikusnak tűnt.

A háromságtan szerint a három személy összemoshatatlan és szétválaszthatatlan, de a modalizmus a személyeket össze akarja mosni, kapcsolatukat idézőjelbe teszi és színjátékká alacsonyítja. Az Írásokban azonban az Atyával és a Fiúval együtt a Lélek is gyakran *együtt*, mégis *külön* személyként van említve, és külön is cselekednek, *egymásról* külön személyként beszélnek, és *egymással* is kommunikálnak (ld. 4. pont). A Lelket az Atya és a Fiú *küldi*, a Lélek az Atyától és a Fiútól *vett* üzenettel a Fiút *dicsőíti* stb.

Végül, mindez alapján kizárható az a modalista tévhit is, miszerint a Lélek csak *az időben harmadik* megjelenési forma lenne, és miután Isten *megszűnt* Atyának, majd megtestesült Fiúnak lenni, most *csak* Szentlélekként létezne. A három személy ugyanis folyamatosan létezik a jelenben és a jövőben is (pl. a Fiú *végül* átadja a hatalmat az Atyának, 1Kor 15:24 stb).

5.4. Isten saját lelke, bensője?

Hivatkozás: Az 1Kor 2:11-12 szerint, ahogy az embernek van saját lelke, bensője, úgy Istennek is van saját lelke, bensője, de ez nem külön, harmadik isteni személy.

Pál apostol gondolatmenete azonban másról szól (ld. 2:7-10). Senki sem jött rá, hogy *valójában kit* feszítettek keresztre, mert ilyesmit még senki sem látott vagy hallott, és ilyesmi senkinek sem jutott az eszébe, de „nekünk” az Isten nyilatkozta ki, hogy Jézusban nem mást, mint a dicsőség Urát feszítették meg. A Lélek ugyanis mindent kikutat, kinyomoz [*eraunaó*], még Isten „mélységeit” [*bathosz*] is, ami az emberek számára nem nyilvánvaló, rejtett dolgokra utal, mint amilyenek az üdvterv részletei (vö. Lk 9:44-45, 18:33-34, Jn 10:17-20, 12:16, 20:9).

Pál *ebből a szempontból* von párhuzamot: az emberi lélek és az ember megértése, illetve Isten Lelke és Isten – mélységeinek – megértése között. Amit az Atya elter-

vezett és a Fiú véghezvitt (ApCsel 2:23, Gal 1:4, Zsid 10:10), azt a *Lélek által most már mi is érthetjük*. E Lélektől jött tanítást, e lelki dolgokat a lelki emberek fogadják el, akik az Istenből való Lelket kapták meg (ld. 1Kor 2:11-14).

Pál apostol tehát nem azt állítja, hogy „a Lélek tulajdonképpen” Isten lelke, azaz bensője, hanem azt, hogy amiképpen egy ember megértéséhez (ti. hogy mit miért tesz) bele kell látnunk a lelkébe, úgy Isten tettei megértéséhez is *rászorulunk* Isten – konkrétan Isten Lelkének a – kinyilatkoztatására, leleplezésére.

5.5. A harmadik isten?

A Szentírás legalább két tucat szövegben jelenti ki, hogy *JHVH Elohim* az egyetlen igazi Istenség, akit az istenek, istenfiaik, angyalok is mind imádnak. A háromságtan sem arról szól, hogy *hány isten* van („három”), hanem arról, hogy az Egyetlen Isten *lényén belül* három személyt vagy alanyt látunk a Szentírásban. Az ún. triteizmus-sal csak a háromságtan tagadói vádolták a háromságtan híveit, tévesen.

5.6. Isten lényén belül a női aspektus?

Hivatkozás: Az 1Móz 1:27 szerint Isten az embert saját képmására teremtette, *férfivá és nővé* teremtette, tehát Isten kétnemű vagy a lényében dualitás van: az Atya (és a Fiú) képviseli a férfi, a Lélek a női „aspektust”, aki a hívőket újjá „szüli”, ez pedig női szerep.

A Szentírás szerint a biológiai nem a teremtmények *szaporodásának* eszköze, de a Teremtőnek *nincs neme*, mint a pogány vallások isteneinek, azoktól eltérően *nem is szaporodik, és dualitás sincs benne*, mint egyes távol-keleti ihletésű tanokban.

- A bibliai istenkép – a dualista világképektől eltérően – eleve *három azonos természetű* isteni személyt tár elénk, nem kettőt, és nem is kétfélét.
- A „Lélek”-re vonatkozó bibliai szavak nyelvtani neme is háromféle: a héber *rúach* nőnemű, a görög *to pneuma* semleges nemű; a görög *ekeinosz* és *ho névmás* („ő”) pedig hímnemű (Jn 14:17, 15:26, 16:14 stb.).
- A héb. *jálad* és gör. *gennaó* ige jelentése az alanytól függően – és megfelelő igealakban – leírhat női vagy férfi funkciót, *szülést vagy nemzést* egyaránt, ezért Isten is nemzője és szülője népének (5Móz 32:18) – ahogy a magyarban az anya és az apa is „szülő”.
- Nem csak a Lélek spirituális „szülő” (Jn 3:3-8), hanem *Isten*, mint olyan (Jn 1:13), a Szava (1Pt 1:22), a Krisztus (1Jn 2:28-29). A „szülés” képe ugyanarra utal, amire a többi kép: *új jön létre*. Ezért a lelki „újjászületés” párhuzamos képe például az örökbefogadottság mint új családi állapot (Jn 1:12-13), a megújító fürdő (Tit 3:5) és a víz alól kiemelkedés a halálból való feltámadás képeként (Róm 6:4).
- Isten óvó szeretetét a Szentírás nem csak az atyai, hanem az *anyai* gondoskodás képével is leírja (Ézs 66:13), még anyamadár (sas, tyúk) képével is (Ruth 2:12, Zsolt 57:1, Ézs 32:11, Lk 13:34). Az anyaság azonban nem merül ki a dajkálásban, ezért Isten esetenként a gyermekét elvesztő vagy védő

nőstény vadállat érzésével is azonosul (Hós 13:8). Nem véletlen, hogy a pásztori munka *részben* anyai gondoskodáshoz is hasonlít (1Thessz 2:7).

Az Atya és a Fiú nem két „hímnemű” mennyei lény, ahogy Isten „atya” volta és népe vagy Jézus „Fiú” volta sem modern, mentálhigiénés értelemben vett apa-fiú modellt állít elénk.

- Az Ószövetségben Isten azért nevezi magát „Atyának” és népét a „fiainak”, hogy érthető módon kifejezze *egyik tulajdonságát*, felelős gondoskodását (Hós 1:1-4), illetve az övével való *viszonyát*: fiai a szolgálói is (2Móz 4:22-23, 3Móz 25:55).
- Az Újszövetségben „a Fiú” [*ho hüiosz*], aki Jézusban valóságos emberré lett, mennyei *származását és szolgálatát tekintve* is „a Fiú”, de e kifejezés mögött sajátos nyelvi jelenség is áll. A héberben ui. a „...fia” nyelvtani szerkezet *származásra utaló és minősítő funkciót is* ellát: „Isten fia” = aki Isten, „Ember fia” = aki ember, „engedetlenség fiai” = az engedetlenek, „halál fia” = halálra ítélt stb.
- Amikor Jézus kijelentette, hogy Isten *a saját apja*, a kortárs zsidók okkal gondoltak arra, hogy „istennel egyenlővé teszi magát” (Jn 5:17-18) vagy „istenné teszi magát” (Jn 10:30-33), hiszen Istentől csak Isten születhet.

A fentiek alapján, amikor a Fiúba vetett hit révén az Isten-ember kapcsolat szülő-gyermek viszonylatba kerül át (Jn 1:12-13, 1Jn 3:1, Ef 5:1, Róm 8:14-17, Gal 3:26), a kapcsolat megváltozása *spirituális változást* is hoz:

- ahogyan a Fiúban benne volt az Atya, és a Fiú az Atyában (Jn 10:30,38, 14:7-11),
- úgy a Fiúban hívők is a Fiúban vannak, és a Fiú is bennük a Lélek által (Jn 6:56-57, 14:15-20, 17:11,21-23, Róm 8:9-17 stb.).

5.7. Angyali lény?

Hivatkozás: A Szentlélek csak a „szolgáló lelkek” (Zsid 1:14 [*leiturgika pneumata*]) egyike, teremtmény, nem Isten, mint az Atya és a Fiú.

A láthatatlan világ lakói (angyalok, démonok) hatalmas, értelmes szellemi lények, de csak teremtmények, „szolgáló lelkek” (Zsid 1:14), s mint ilyenek

- létezésüknek volt kezdete,
- más lényt nem tudnak teremteni,
- egyszerre csak egy helyen lehetnek,
- és sehol sem nevezi őket a Biblia Úrnak [héb. *adón/adonáj*, gör. *küriosz / deszpotész*].

A Szentlélek azonban *Isten* minden tulajdonságában és tevékenységében osztozik, amilyen a Biblia szerint *csak Isten* lehet, és amit *csak Isten* tehet:

- Isten mindig is létezett, létezésének nincs rajta kívül álló oka, azaz örök, így *Isten* Lélek, a Szentlélek is örök (Zsid 9:14 vö. Jn 14:16)

- a Szentlélek élőlényeket teremt és életet tart fenn (Jób 33:4, Zsolt 33:6, 104:30)
- a Szentlélek mindenhol jelen van (Zsolt 139:7-10 vö. Jn 14:16)
- a Szentlélek az Úr Isten Lelke (Bír 14:6, Lk 4:18, ApCsel 5:9, 8:39), az Úr Krisztus (Lk 2:11, Róm 10:9-13) Lelke (Róm 8:9-10,14-17), illetve az Úr a Lélek (2Kor 3:17).

Ezért a Lélek káromlása *Isten* káromlása (Mt 12:31-37), a Lélek vezetése *Isten* vezetése (ApCsel 16:6-10), és a Léleknek hazudni annyi, mint *Istennek* hazudni (ApCsel 5:3-4,9), a Lélek bizonyító ereje *Isten* ereje (1Kor 2:4-5) stb.